

УДК 352:061.25:342.25(477):001.891.3

DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.25.2020.213660>

Скиба Марина Валеріївна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Київського торгово-економічного університету*
ORCID: 0000-0003-2199-0237
e-mail: mvskyba.1@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ ЗА УМОВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Розглянуто теоретичні аспекти становлення та розвитку територіальних громад у незалежній Україні за умов децентралізації державної влади. Доведено, що однією з основних характеристик “територіальної громади” є наявність жителів, які проживають на певній території, що об’єднані спільними цінностями та інтересами. Визначено п’ять основних етапів формування правових основ становлення та розвитку спроможних територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади.

Ключові слова: децентралізація державної влади; самоорганізація; громада; ресурси; спроможна територіальна громада; відповідальність.

Постановка проблеми. Реалізація Україною стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір, утвердження загальноєвропейських цінностей та стандартів потребують формування теоретичного підґрунтя для формування світогляду з тематики інституційного середовища становлення спроможних громад в Україні. Ця проблематика актуалізується в умовах здійснення урядової реформи децентралізації, що має на меті формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематиці розвитку місцевого самоврядування в Україні присвячені праці багатьох провідних науковців. Зокрема, теоретичні та організаційно-правові аспекти становлення територіальних громад розглядалися у працях О. Батанова, І. Бутка, В. Борденюка, І. Дробота, В. Кампо, І. Мищака, В. Погорілка.

Дослідження зарубіжного досвіду місцевого самоврядування та проблематика адаптації українського законодавства до європейського досліджувалась у роботах М. Баймуратова, І. Грицяка, І. Козюри, О. Труша.

Проблематика формування спроможних територіальних громад та їх ресурсне забезпечення розглядалась у працях А. Гошка, Ю. Куца, В. Мамонової та інших вчених.

Становлення громад в умовах реформування адміністративно-територіального устрою висвітлювалось у працях В. Куйбіди, М. Пітцика, М. Пухтинського та багатьох інших провідних українських вчених.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Багатогранність тематики становлення та розвитку територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади, неможливість охопити різноманітні аспекти проблеми в межах одного дослідження, а також актуальність та важливість зазначеної проблематики потребують висвітлення та привернення уваги наукової спільноти.

Виклад основного матеріалу. З'ясування основних етапів становлення та розвитку територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади потребує розгляду основних законів та закономірностей, притаманних публічному управлінню та адмініструванню. Доцільно зазначити, що думки вчених щодо поняття та сутності публічного управління є різними, а сфера публічного управління та адміністрування поступово збагачується новими науковими здобутками (рис. 1) [2, 3]. Категорія “публічне управління” має як історичне, так і об'єктивне спрямування, а її зміст відображає суспільні відносини в соціальному управлінні.

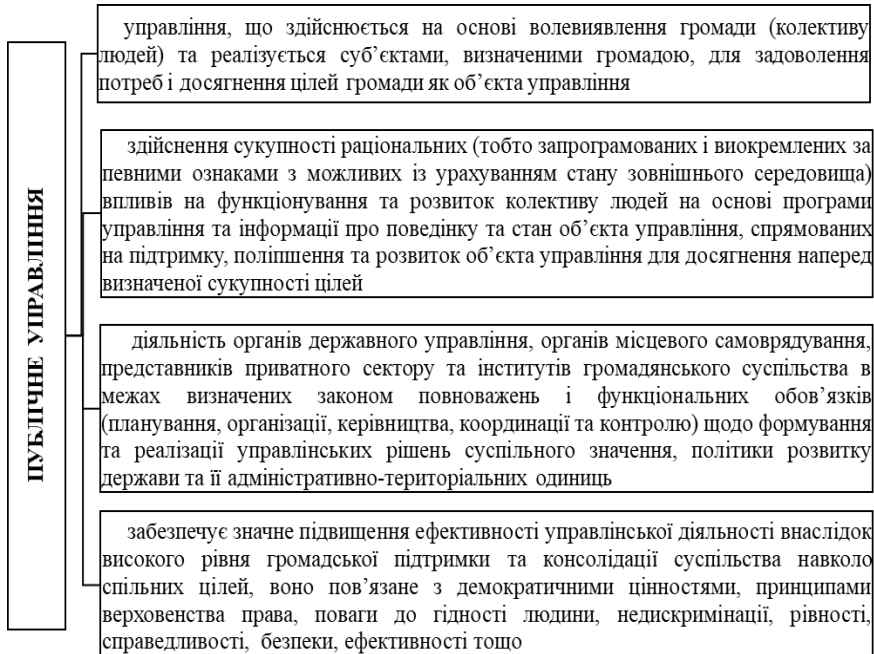

Рис. 1. Визначення наукової категорії “публічне управління”

Публічне управління, маючи соціальну сутність, здійснює цілеспрямований організуючий і регулюючий вплив на об'єкт управління, суспільну життєдіяльність людей, ґрунтуючись на владній силі та застосовуючи наявні методи, засоби, інструменти, механізми впливу, які обмежує суспільний контроль.

З'ясувавши поняття публічного управління, можна перейти до розгляду законів та закономірностей. Так, якщо закони відображають найсуттєвіші, стійкі, такі, що постійно повторюються, причинно-наслідкові взаємозв'язки і взаємозалежності процесів і явищ, то закономірності відображають необхідний, істотний, постійно повторюваний взаємозв'язок явищ реального світу, що визначає певну тенденцію, етапи і форми процесу становлення, розвитку явищ природи, суспільства і духовної культури. Основні закони публічного управління представлені на рис. 2 [4].

Рис. 2. Закони публічного управління

Публічне адміністрування як вид публічного управління в системі соціального управління є технічною складовою врядування, що має здійснюватися на професійній (неполітичній) основі, його основними закономірностями є: самоорганізація, саморозвиток, децентралізація, відкритість, антропосуб'єктність та антропоцентризм. Доцільно зазначити, що така закономірність, як самоорганізація, сутнісно є процесом упорядкування внутрішньої структури системи, матеріальних, інформаційних, фінансових та інших потоків, що через неї проходять, забезпечує стійкість внутрішніх зв'язків системи при зміні стану зовнішнього середовища.

На думку В. Загорського, самоорганізація як здатність нелінійних відкритих систем (середовищ) до спонтанного переходу від хаотичного, неупорядкованого стану до впорядкованого (від хаосу до порядку) є основним механізмом збереження компонентів при реорганізації відповідного рівня, а процес перетворення регулюється або управляється з боку вищого рівня шляхом встановлення певних обмежень чи введенням примусових атракторів, тобто організаційно [5]. Вибір параметрів забезпечується, враховуючи інформацію, наявну в розпорядженні центру управління. На думку вченого, надмірно жорстке управління не забезпечує оптимального регулювання і зменшує кількість організації у системі, а організуючий вплив, який не пригнічує самоорганізацію, збільшує кількість організації у системі.

Така закономірність, як децентралізація забезпечує самостійність у підходах до управління з урахуванням багатоманітності місцевих особливостей при збереженні єдності в основному, суттєвому і виявляється у делегуванні повноважень від органів державного управління до місцевого самоврядування [6]. Основні умови для децентралізації державної влади зображені на рис. 3.

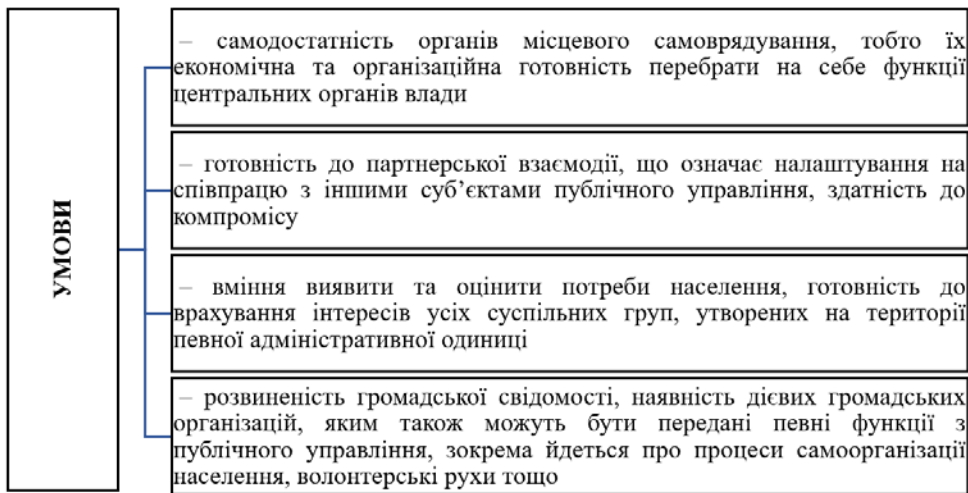

Рис. 3. Основні умови для децентралізації державної влади

Можна погодитись із І. Дроботом, який вважає, що децентралізація державної влади в умовах сучасного державотворення в Україні є основою формування нової системи управління країною – публічного управління, де його суб'єктами є держава, територіальна громада і громадянське суспільство [7]. Євроінтеграційний вектор розвитку України обумовлює подальше здійснення реформ децентралізації державної влади на засадах відкритості, прозорості, демократичності. На думку вченого, децентралізація державного управління надала поступального руху реформам у напрямках формування демократичних основ державного управління, закріплення

принципу повсюдності місцевого самоврядування в життєдіяльності територіальних громад, усвідомлення розвитку ініціативи, самоорганізації та суспільної самодіяльності населення у формуванні розвинутого громадянського суспільства.

Розглянемо детальніше поняття та основні правові засади становлення спроможних територіальних громад в Україні. Доцільно зазначити, що поняття “територіальна громада” в наукових джерелах нерідко ототожнюють із такими поняттями, як “територіальний колектив”, “місцева співдружність”, “об’єднана територіальна громада” (далі – ОТГ). Попри їх синонімічність, на нашу думку, потрібно розрізняти ці поняття, а тому наведемо низку визначень, які пропонують вчені (табл. 1). Так, І. Бутко територіальним колективом вважає сукупність людей, що мешкають у певних територіальних межах і об’єднані спільними інтересами [8]. В. Кампо територіальним колективом вважає жителів села (сіл відповідної сільради), селища або міста [9]. На думку С. Поповича, місцева співдружність є самоврядною, відокремленою від державних органів співдружністю громадян, у якій вони самі вирішують деякі справи, що становлять спільний інтерес для певного населеного пункту [10]. О. Безпалько громадою вважає групу людей, об’єднаних спільним походженням, цінностями, расою, соціальним станом, релігійними переконаннями та місцем проживання – районом, населеним пунктом тощо, де розміщена низка соціальних інститутів: сім’я, школа, церква, організації сфери дозвілля та медицини [11].

Таблиця 1

Поняття, що використовуються у наукових джерелах як синонімічні до категорії “громада”

Територіальний колектив	Місцева співдружність	Громада	Територіальна громада	Об’єднана територіальна громада
1	2	3	4	5
Сукупність людей, що мешкають у певних територіальних межах і об’єднані спільними інтересами; жителі села (сіл відповідної сільради), селища або міста	самоврядна, відокремлена від державних органів співдружністю громадян, в якій вони самі вирішують деякі справи, що становлять спільний інтерес для певного населеного пункту	1) “common” – спільний та “unity” – об’єднання; 2) група людей, об’єднаних спільним походженням, расою, соціальним станом, релігійними переконаннями та місцем проживання – районом, населеним пунктом тощо, де розміщена	1) жителі села чи добровільного об’єднання у сільську громаду жителя кількох сіл, селищ та міст; 2) жителі, об’єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об’єднання жителів кількох	1) добровільне об’єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільне приєднання до об’єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст; 2) комунальне об’єднання територіальних громад означає соціально-політичне, територіальне утворення, що

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
		низка соціальних інститутів: сім'я, школа, церква, організації сфери дозвілля та медицини	сіл, що мають єдиний адміністративний центр; 3) спільнота мешканців, жителів населених пунктів (сіл, селищ, міст), об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування	одночасно є територіальною спільністю людей – суб'єктів місцевого самоврядування і низовою одиницею в системі адміністративно-територіального поділу

Подані у табл. 1 визначення доводять різноманітність думок вчених щодо поняття “територіальна громада”, проте спільною є позиція щодо наявності жителів, які проживають на певній території та об'єднані спільними цінностями та інтересами.

Об'єднані територіальні громади законодавець поділяє на три групи: міські, селищні та сільські (рис. 4).

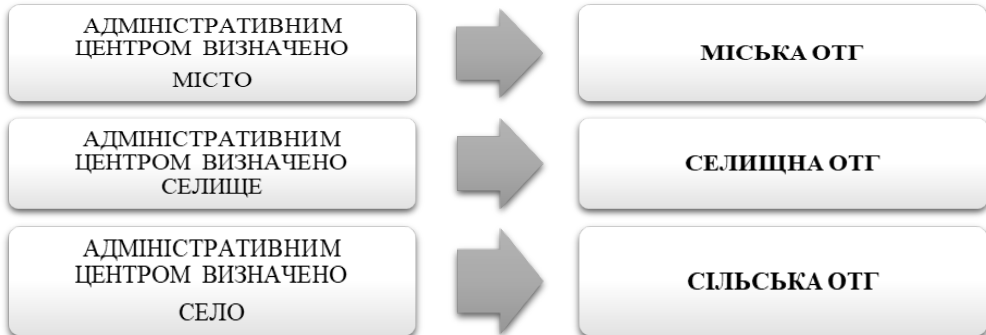

Рис. 4. Класифікація об'єднаних територіальних громад за локальною ознакою

З'ясувавши поняття територіальної громади, можна перейти до визначення основних етапів формування правових основ для становлення та розвитку спроможних територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади (табл. 2) [12 – 21].

Таблиця 2

Основні етапи формування правових основ для становлення та розвитку спроможних територіальних громад в Україні

Етапи	Роки	Нормативно-правові акти
I етап – подолання радянської спадщини в управлінні, інституювання демократичної децентралізації	1990 – 1996 рр.	Закони України “Про місцеві Ради народних депутатів і місцеве самоврядування” (1990 р.), “Про Представника Президента України”, “Про місцеві Ради народних депутатів, місцеве і регіональне самоврядування” (1992 р.)
II етап – створення правової основи для децентралізації влади	1996 – 1999 рр.	Європейська хартія місцевого самоврядування (підписання 1996 р., набрання чинності для України з 1998 р.), Конституція України (1996 р.), Концепція реформи місцевого самоврядування, спрямована на децентралізацію влади, пропозиції щодо внесення змін до Конституції України (що були підготовлені та ґрунтувалися на положеннях Європейської хартії місцевого самоврядування), Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” (1997 р.)
III етап – формування передумов для створення фінансової основи та ресурсного забезпечення спроможності територіальних громад	1999 – 2014 рр.	Закони України “Про місцеві адміністрації” (1999 р.), “Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об’єднань” (2004 р.), “Про Загальнодержавну цільову програму передачі гуртожитків у власність територіальних громад на 2012 – 2015 роки” (2012 р.)
IV етап – формування передумов для становлення спроможних територіальних громад та об’єднання територіальних громад	2014 – 2019 рр.	Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” (2014 р.); Закони України “Про співробітництво територіальних громад” (2014 р.), “Про об’єднані територіальні громади” (2015 р.), Про внесення змін до Закону України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” щодо особливостей державної реєстрації органів місцевого самоврядування як юридичних осіб (2016 р.)
V етап і до сьогодні – продовження політики створення спроможних громад, формування правових засад щодо передачі на місця ресурсів, повноважень та відповідальності за їх реалізацію	із 2019 р. і до сьогодні	Постанова Верховної Ради України “Про Програму діяльності КМУ” (2019 р.), Постанова Центральної виборчої комісії “Про перші вибори депутатів сільських, селищної, міських рад об’єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищного, міських голів” (2019 р.), Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про визнання спроможними об’єднаних територіальних громад” (2020 р.)

Можна виокремити п'ять основних етапів:

– *перший етап (1990 – 1996 рр.)* – *подолання радянської спадщини в управлінні та інститування демократичної децентралізації*. Перші дії щодо формування правових засад становлення та розвитку спроможних територіальних громад відбувались ще на початку незалежності України. Так, на думку О. Скрипнюка, передумови для формування правових засад щодо здійснення децентралізації, визначення меж функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні були закладені ще на початку 90-х рр. ХХ ст., а чинна Конституція закріпила систему організації влади на місцевому рівні, закладеному ще 1992 р.;

– *другий етап (1996 – 1999 рр.)* – *створення правової основи для децентралізації влади*. Підписана від імені України у 1996 р. Європейська хартія місцевого самоврядування (у 1985 р. підписана державами-членами Ради Європи) у ст. 3 визначила місцеве самоврядування як право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення (набула чинності для України у 1998 р.). Ст. 140 Конституції України закріпила місцеве самоврядування як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Закон України “Про місцеве самоврядування” визначає поняття “територіальна громада” як жителі, об’єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об’єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. На думку О. Скрипнюка, Концепція реформи місцевого самоврядування стала черговим етапом реформ, спрямованих на децентралізацію влади;

– *третій етап (1999 – 2014 рр.)* – *формування передумов для ресурсного (зокрема фінансового) забезпечення спроможності територіальних громад*. Правові основи для формування передумов ресурсного (зокрема фінансового) забезпечення територіальних громад, засади міжбюджетних відносин між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення та їх об’єднань були закладені Законом України “Про місцеві державні адміністрації” (1999 р.). Так, ст. 18 п. 2 цього закону визначає, що “місцева державна адміністрація подає в установленому порядку до органів виконавчої влади вищого рівня ...пропозиції щодо обсягу коштів ДБУ для їх розподілу між територіальними громадами...”; п. 4: “здійснює фінансування підприємств, установ та організацій освіти, культури, науки, охорони здоров’я, фізичної культури і спорту, соціального захисту населення, переданих у встановленому законом порядку в управління місцевій державній адміністрації вищими органами державної та виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад...”; а також у спільних інтересах територіальних громад об’єднує на договірній основі бюджетні кошти з коштами інших

суб'єктів для цілей розвитку, задоволення потреб населення, фінансує здійснення цих заходів;

– *четвертий етап (із 2014 – 2019 рр.) – формування передумов для становлення спроможних територіальних громад та об'єднання територіальних громад.* У 2014 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що визначила напрями, механізми і строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Прийнята низка законів щодо співробітництва територіальних громад, об'єднання територіальних громад, особливостей державної реєстрації органів місцевого самоврядування як юридичних осіб тощо;

– *п'ятий етап (із 2019 р. і до сьогодні) – продовження політики створення спроможних громад, формування правових засад щодо передачі на місця ресурсів, повноважень та відповідальності за їх реалізацію.* Прийнята у 2019 р. Програма діяльності Кабінету Міністрів України визначила цільові орієнтири (100% жителів України проживають у спроможних громадах; зменшення кількості громад, що потребують підтримки держави мінімум до 30%). А також ця програма визначила необхідність урахування інтересів кожної людини як члена громади щодо: системи захисту довкілля, використання природних ресурсів, будівництва великих інвестиційних та інфраструктурних проєктів; визначення пріоритетів та розподілу частки публічних коштів шляхом електронного голосування за обрані проєкти для покращення соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Аналіз джерел і наукової літератури з проблематики децентралізації державної влади та формування територіальних громад доводить актуальність та важливість тематики вироблення теоретичних засад становлення та розвитку спроможних територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади. Вивчення праць вчених засвідчує існування різних думок щодо сутності поняття “територіальна громада”, проте, незважаючи на різноманітність трактувань поняття громади вченими, спільними є думки щодо наявності жителів, які проживають на певній території та об'єднані спільними цінностями й інтересами. Можна виокремити п'ять основних етапів формування правових основ для становлення та розвитку спроможних територіальних громад в Україні за умов децентралізації державної влади: перший етап (1990 – 1996 рр.) – подолання радянської спадщини в управлінні та інституювання демократичної децентралізації; другий етап (1996 – 1999 рр.) – створення правової основи для децентралізації влади; третій етап (1999 – 2014 рр.) – формування передумов для ресурсного (зокрема фінансового) забезпечення спроможності територіальних громад; четвертий етап (2014 – 2019 рр.) – формування передумов для становлення спроможних територіальних громад та об'єднання територіальних громад; п'ятий етап (з 2019 р. і до сьогодні) – продовження політики створення

спроможних громад, формування правових засад щодо передачі на місця ресурсів, повноважень та відповідальності за їх реалізацію.

Список використаної літератури

1. Реформа децентралізації. URL : [/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizacii](#) (дата звернення: 27.03.2020).

2. Оболенський О. Ю. Публічне управління цивілізаційний тренд, наукова теорія та напрям освіти // Публічне управління: шляхи розвитку : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (26 листопада 2014 р., м. Київ) : у 2 т. Т. 1 / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. Київ : НАДУ, 2014. С. 3—10.

3. Державне управління і менеджмент : навч. посіб. у табл. і схем. / Г. С. Одінцева, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов [та ін.]. Харків : ХарPI УАДУ, 2002. 492 с.

4. Публічне управління та адміністрування / Ю. Г. Кальниш, Т. М. Лозинська, В. І. Тимцуник. Полтава : РВВ ПДАА, 2015. 279 с.

5. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/monografii/zagorskii/Mon_Zag,Bor.pdf (дата звернення: 27.03.2020).

6. Державне управління і менеджмент... 492 с.

7. Дробот О. І. Поводження з твердими побутовими відходами як чинник організації безпеки життєдіяльності об'єднаних територіальних громад. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/conferencii/Konf_2018.pdf (дата звернення: 27.03.2020).

8. Бутко І. Деякі проблеми становлення і розвитку територіального самоврядування в Україні // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні. 1992. № 3. С. 8.

9. Кампо В. Деякі проблеми становлення і розвитку місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України. 1993. №1/2. С. 70—71.

10. Попович С. Административное право. Москва, 1968. С. 372, 373.

11. Безпалько О. Соціальна робота в громаді. Київ, 2005. 176 с.

12. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 27.03.2020).

13. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. URL : http://academy.gov.ua/doc/koment-inter_prezident/2014/koment_iner_prezident_2014_05_16_1.pdf (дата звернення: 27.03.2020).

14. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика // Віче. 2015. № 12. С. 22—24.

15. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 27.03.2020).

16. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.03.2020).

17. Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-15> (дата звернення: 28.03.2020).

18. Про Загальнодержавну цільову програму передачі гуртожитків у власність територіальних громад на 2012 – 2015 роки. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4995-17#n15> (дата звернення: 28.03.2020).

19. Про внесення змін до Закону України “Про добровільне об'єднання територіальних громад” щодо особливостей державної реєстрації органів місцевого самоврядування як юридичних осіб : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/925-19> (дата звернення: 28.03.2020).

20. Про співробітництво територіальних громад : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 28.03.2020).

21. Про перші вибори депутатів сільських, селищних, міської рад об'єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищних, міського голів 22 грудня 2019 р. : Постанова Центральної виборчої комісії. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1920359-19> (дата звернення: 28.03.2020).

Статтю подано: 25.11.2019

Статтю схвалено: 02.12.2019

Skyba Maryna Valeriivna

*Ph.D. in Public Administration, Associate professor,
Associate professor of Department of Public Administration of
Kyiv National University of Trade and Economics,*

ORCID: 0000-0003-2199-0237

e-mail: mvskyba.1@gmail.com

THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF AMALGAMATED TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF STATE POWER

Problem setting. Ukraine has set a strategic course for integration into the European Union. This issue is actualized in the context of the implementation of the governmental decentralization reform, aimed at forming an effective local self-government and territorial organization of the government in order to create and maintain a full-fledged living environment for citizens, to provide high-quality and

affordable public services, to establish institutions of direct democracy, to coordinate the interests of the state and territorial communities.

Analysis of recent research and publications. The works of many leading scientists are devoted to the development of local self-government in Ukraine. In particular, theoretical and organizational and legal aspects of the formation of territorial communities were considered in the scientific papers of O. Batanov, I. Butko, V. Bordeniuk, I. Drobot, V. Kampo, I. Myshchak, V. Pogorilko. The study of foreign experience of local self-government and the problem of adaptation of Ukrainian legislation to the European one were covered in the research papers of M. Baimuratov, I. Hrytsiak, I. Koziura, O. Trush. Problematics of formation of self-sufficient territorial communities and their resource support were considered in the papers of A. Hoshko, Yu. Kuts, V. Mamonova and other scientists. The formation of communities under the conditions of administrative-territorial reform was covered in the research papers of V. Kuybida, M. Pittsyk, M. Pukhtynskyi and many other leading Ukrainian scientists. The analysis of scientific sources proves the relevance and importance of the problem, that is why the subject of the study of theoretical foundations of the formation and development of territorial communities in Ukraine under the conditions of decentralization of the state power requires coverage and attracting the attention of the scientific community.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Based on the analysis of scientific sources to determine the main stages of the formation of legal foundations for the formation and development of amalgamated territorial communities in Ukraine under the conditions of decentralization of state power.

Paper main body. Decentralization of state power under the conditions of modern state-building in Ukraine is the basis for the formation of a new system of governing the country – public administration, and its subjects include the state, the territorial community and civil society. European integration vector of Ukraine's development stipulates further implementation of reforms of decentralization of state power on the basis of openness, transparency, and democracy.

Conclusions of the research and prospects for further studies. The analysis of scientific sources on the issues of decentralization of state power and the formation of territorial communities proves the relevance and importance of the topic of developing theoretical foundations for the formation and development of amalgamated territorial communities in Ukraine under conditions of decentralization of state power.

Studying the works of scientists proves the existence of different points of view on the essence of the concept of territorial community, but despite the diversity of interpretations of the concept of community by scientists, there are common views on the presence of residents who reside on a certain territory and are united by common values and interests.

There are five main stages of establishing of the legal basis for the formation and development of territorial communities in Ukraine under the conditions of decentralization of state power: the first stage (1990 – 1996) –

overcoming the Soviet legacy of governing and instituting democratic decentralization; the second stage (1996 – 1999) – creation of a legal basis for decentralization of power; the third stage (1999 – 2014) – formation of preconditions for resource (including financial) provision of capacity of territorial communities; the fourth stage (from 2014 – 2019) – formation of prerequisites for the formation of amalgamated territorial communities and unions of territorial communities; the fifth stage (from 2019 to the present) is the continuation of the policy of creation of amalgamated territorial communities, formation of legal bases for transferring resources, powers and responsibility for their implementation.

Key words: decentralization of state power; community association; amalgamated territorial communities; responsibility.

References

1. Reforma detsentralizatsii. (2020). URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizatsiyi> [in Ukrainian].
2. Obolenskyj, O. Yu. (2014). *Publichne upravlinnya: cyvilizacijnyj trend, naukova teoriya i napryam osvity*, Proceedings from Public administration: ways of development, Proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv: NAPA. pp. 3-10 [in Ukrainian].
3. Odintsova, H. S., Mostovyi, H. I., Amosov, O. Yu. ... (2002). *Derzhavne upravlinnia i menedzhment*. Kharkiv: KhRIPA NAPA. 492 p. [in Ukrainian].
4. Kalnysh, Yu., Lozynska, T., Tymtsunyk, V. (2015). *Publichne upravlinnia ta administruvannia*. Poltava: RVV PDAA. 279 p. [in Ukrainian].
5. Zahorskyi, V. *Kontseptualni osnovy formuvannia systemy upravlinnia stalym rozvytkom ekoloho-ekonomichnykh system*. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/monografii/zagorskii/Mon_Zag,Bor.pdf [in Ukrainian].
6. Odintsova, H. S., Mostovyi, H. I., Amosov O. Yu. ... (2002). *Derzhavne upravlinnia i menedzhment...* pp. 492.
7. Drobot, O. (2018). *Povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy yak chynnyk orhanizatsii bezpeky zhyttiediialnosti obiednanykh terytorialnykh hromad*. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/conferencii/Konf_2018.pdf [in Ukrainian].
8. Butko, I. (1992). *Deiaki problemy stanovlennia i rozvytku terytorialnoho samovriaduvannia v Ukraini. Mistseve ta rehionalne samovriaduvannia v Ukraini*, № 3, pp. 8 [in Ukrainian].
9. Kampo, V. (1993). *Deiaki problemy stanovlennia i rozvytku mistsevoho samovriaduvannia. Mistseve ta rehionalne samovriaduvannia Ukrainy*, № 1/2, pp. 70-71 [in Ukrainian].
10. Popovych, S. (1968). *Admynystratyvnoe pravo*. Moskva. pp. 372, 373 [in Ukrainian].
11. Bezpalko, O. (2005). *Sotsialna robota v hromadi*. Kyiv. 176 p. [in Ukrainian].

12. Konstytutsiia Ukrainy. (2020). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print> [in Ukrainian].

13. Kovbasiuk, Yu. *Mistseve samovriaduvannia v Ukraini: suchasnyi stan ta osnovni napriamy modernizatsii*. URL : http://academy.gov.ua/doc/koment-inter_prezident/2014/koment_iner_prezident_2014_05_16_1.pdf [in Ukrainian].

14. Skrypniuk, O. (2015). Detsentralizatsiia vlady yak chynnyk zabezpechennia stabilnosti konstytutsiinoho ladu: teoriia y praktyka. *Viche*, № 12, pp. 22-24 [in Ukrainian].

15. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad. (2020) [in Ukrainian].

16. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini. (2020) [in Ukrainian].

17. Pro mizhbiudzhetni vidnosyny mizh raionnym biudzhetom ta biudzhetamy terytorialnykh hromad sil, selyshch, mist ta yikh obiednan. (2020) [in Ukrainian].

18. Pro Zahalnodержavnu tsilovu prohramu peredachi hurtozhytkiv u vlasnist terytorialnykh hromad na 2012 – 2015 roky. (2020) [in Ukrainian].

19. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad” shchodo osoblyvosti derzhavnoi reiestratsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia yak yurydychnykh osib. (2020) [in Ukrainian].

20. Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad. (2020) [in Ukrainian].

21. Pro pershi vybory deputativ silskykh, selyshchnykh, miskoi rad obiednanykh terytorialnykh hromad i vidpovidnykh silskykh, selyshchnykh, miskoho holiv 22 hrudnia 2019. (2020) [in Ukrainian].

Paper submitted: 25.11.2019

Paper accepted: 02.12.2019

Цитування: Скиба М. В. Теоретичні аспекти становлення та розвитку територіальних громад у незалежній Україні за умов децентралізації державної влади // Демократичне врядування : наук. вісн. Вип. 1(25) / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.25.2020.213660>).

Citation: Skyba, M. V. (2020). Theoretical aspects of formation and development of amalgamated territorial communities in Ukraine under the conditions of decentralization of state power. *Democratic governance*, Issue 1(25). URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.25.2020.213660>).